

Asia: VM/1709/00.01.00.01/2016 VM098:00/2016

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittäneen työryhmän raportista

Yleiset kommentit raportista

Yleiset kommentit raportista

- Tavoite tiedon koko elinkaaren kattavasta yhtenäisestä lainsäädännöstä on hyvin perusteltua. Nykyisen lainsäädännön perusteella tiedonhallinta on sekavaa ja tehotonta.
- Tiedon elinkaarissa digitaalisuus tulee huomioida paremmin.
- Raportti sisältää paljon selkeyttäviä tavoitteita ja on kattava, mutta ei sisällä kovinkaan tiivistetyksi ehdotettuja muotoiluja ja eikä ole laajuudestaan johtuen kovin täsmällinen
- Käyttöönottossa tarvitaan riittävä siirtymäaika – vähintään kaksi vuotta.
- Perusrekistereiden tiedot tulisi olla viranomaisille maksuttomia. Tarvittavat käyttörajoitukset tulisi määritellä lainsäädännössä.
- Osa aineistoa muulla lainsäädännöllä suojattua; olisi pyrittävä mainitsemaan kattavasti tiedon suojaamiseen vaikuttava lainsäädäntö kuten esimerkiksi aluevalvontalaki.
- Liikesalaisuusdirektiivin vaikutukset tulevat vaikuttamaan raportin käsittelemään kokonaisuuteen ja se tulisi huomioida kattavammin.
- Peruskäsitteistön selkeä määrittäminen olisi tarpeen ja se olisi ollut hyvä tehdä jo tässä raportissa
- Jatkuvasti ylläpidettävän tietovarannon ja sen arkistoinnin ja niiden palveluvelvoitteiden tulisi olla selkeitä
- Digitaalisessa tiedonsäilytyksessä tiedon pysyvä linkittäminen tulee olemaan tärkeä toiminnallisuus, joka tulisi huomioida.
- Hajautetun arkistoinnin käsite ei ole järkevä ja elinkelpoinen
- Tiedonhallinnan lainsäädännön kohteen määrittäminen voisi selkeyttää ja laajentaa kattamaan julkishallinnosta tehtävää hoitavia organisaatioita

Kommentit raportin 5 luvusta

Kommentit osasta 5.1 Tiedonhallintaa koskevan sääntelyn soveltamisaloista

Kappaleessa mainittu tiedon hallintamallin laadinta olisi hyvä edistys tiedonhallinnan edistämiseksi. Tiedonohjaus voisi olla osa mallia. Yhtenäisten velvoitteiden sisältäen myös jatkuvuudesta huolehtimisen toimijan vaihtuessa tulisi koskea kaikkia julkista hallintotehtävää hoitavia organisaatioita. Työryhmän näkemyksen mukaisesti tiedonhallintalakiin ei tulisi sisällyttää vaateita kuinka organisaation sisällä tiedonhallinnan tehtäviä hoidetaan. Täten ei tulisi määritellä velvoittavasti mitä tehtäväkuvia organisaatiolta vaaditaan (kuten esimerkiksi arkistovastaava; mainittu osassa 5.8).

Kommentit osasta 5.2 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen

Tavoite yhdistää rinnakkaisia ja päällekkäisiä suunnittelu- ja kuvaamisvelvoitteita on hyvä. Organisaation yhtenäisen kuvauskokonaisuuden voisi koota kansallisesti yhteen keskitettyyn tietojärjestelmään, jossa olisi huomioitu riittävä tiedonsuojaus sekä julkaisutoiminnallisuus.

Kommentit osasta 5.3 Tietoturvaluokitus

Tiedon suojaustarveluokituksen yksinkertaistaminen on suotavaa ja tiedon luokitusta tehtäessä luottamuksellisuuden lisäksi pitää ottaa huomioon käytettävyys, eheys ja riskiarvio. Luokiteltaessa pitäisi puhua tiedon suojaamisesta eikä asiakirjan luokittelusta. Kovin paljon tiedon suojaus ei selkene, jos jatkossa on a) salassa pidettävät (turvallisuuksiluokiteltavat) b) julkiset c) ei/ehkä julkiset (luokitus "ei julkinen" tai "harkinnanvaraisesti julkinen"), mutta organisaatiolle antaa toivottua harkinnan varaa. Käsitteen "tietoturvaluokituksen perustason" korvaa "tietoturvaluokituksen vähimmäistaso", jonka mukaisesti esimerkiksi "Pyrkimyksenä on, että sekä luokittelemattomia salassa pidettäviä asiakirjoja että turvallisuuksiluokan IV asiakirjoja voitaisiin käsitellä noudattamalla tietoturvaluokituksen vähimmäisvaatimuksia."

Kovin paljon ei kappaleessa " 5.3.3 Tietoturvaluokituksen sääntelyn muutosehdotukset pääpiirteittäin ja suhde julkisuuslakiin" selkeytä nykytilannetta.

Kommentit osasta 5.4 Tietoaineistojen muodostaminen ja vastuut

Työryhmä esittää että tulisi harkita, onko lainsäädännössä tarpeen määritellä tietoaineiston käsite yksilöimään asiakirjaa laajempien aineistojen tiedonhallintaa ja että asiakirjan, tietovarannon ja tietojärjestelmän käsitteiden suhdetta toisiinsa ja tietoaineiston käsitteeseen tulisi selkiyttää ja määrittelyjä yhtenäistää. Tähän harkintaan on syytä kannustaa ja se olisi ollut syytä tehdä ennen raportin kirjoittamista.

Tavoite viranomaisten välisen tietoluovutusten periaatteiden selkeyttämisestä on hyvä. Tässä yhteydessä olisi voinut mainita jo toteutetun INSPIRE direktiivin ja siitä toteuttavan kansallisen lainsäädännön.

Kommentit osasta 5.5 Tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus

-

Kommentit osasta 5.6 Tietoaineistojen julkisuus ja salassapito

-

Kommentit osasta 5.7 Tiedonsaanti asiakirjoista ja tietoaineistoista

Rinnakkaisten tietovarantojen syntymistä tulee välttää. Tutkimuskeskus jakaa aineistotuotteitaan asiakkaiden käyttöön rajapintojen välityksellä ja niihin kytkeytyminen on maksutonta. Lakisääteisesti viranomaisluovutuksia ohjattaessa pitää määritellä eri tarvittava ohjaus eri käyttötapauksissa etenkin kaupallisen hyödyntämisen ollessa kysymyksessä.

Kommentit osasta 5.8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi

Organisaation tulee hoitaa ylläpidettävien tietovarantojen pitkäaikaissäilytyksen ja sen osana myös tutkimusaineistojen säilytyksen. Esimerkiksi tutkimuskeskuksen toiminnan aikaansaama tietovaranto eri prosessien yhteen kokoamisen tuloksena; mukana on tiedonkeruuprosessien, erilaisten oman toiminnan, yhteisrahoitteisten ja osin myös kaupalliset projektien ja tieteellisen tutkimuksen tuottamaa tietoa sekä tiedon kokoajan muilta toimijoilta kokoamaan ja ylläpitämään tietoa. Jatkuvasti ylläpidettävän tietovarannon ja tiedon arkiston ero pitää määritellä selkeästi.

Linjaus että kriteerien perusteella kukin tiedonhallintayksikkö määrittelee säilytysajat, ellei tietoja ole päätetty arkistoida Kansallisarkistoon on hyvä.

Kommentit osasta 5.9 Tietohallinnon ja tiedonhallinnan ohjaus

-

Kommentit muutosehdotusten priorisoinnista

Mitä muutosehdotuksia olisi mielestänne priorisoitava valmistelussa?

-

Muut tarpeelliset toimenpiteet

Millä muilla toimenpiteillä, lainsäädännön uudistamisen lisäksi, katsotte olevan merkitystä julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisessä?

-

Työryhmän ehdotusten vaikutukset

Yleiset kommentit vaikutuksista

Raportin yhteenvedossa mainittu periaate että ”tietoaineistojen avaaminen edellyttää kokonaisharkintaa, jossa muun muassa sidosryhmien tarpeet tulee ottaa huomioon jo ennalta” on kannatettava. Organisaatioiden oman aineistopolitiikan tulisi ohjata organisaation toimintaa, mutta kansallisesti tulisi voida ohjata yleisiä periaatteita ja linjauksia, joilla julkista tehtävää hoitavat toimijat velvoitettaisiin avaamaan julkisia laajasti käytettyjä kattavia (kustannusvastaavuus ja yleinen hyöty) tietoaineistoja yleiseen tietoverkkoon maksutta ja koneellisesti luettavassa muodossa.

Työryhmän ehdotus että kansallisessa sääntelyssä tulisi selkeästi erottaa asiakirjojen ja tietoaaineistojen säilyttäminen alkuperäisessä organisaation operatiivisessa käyttötarkoituksessa ja arkistointi yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa

Taloudelliset vaikutukset

Riippuen lopullisesta voimaan saatetusta lainsäädännöstä ehdotetusta muutoksesta aiheutuu 50000 – 200000 euron kertakustannukset. Pidemmällä aikavälillä vastuiden selkeyttämisestä aiheutuu myös säästöjä, mutta jatkuvien kustannusten vaikutusta ei pysty vielä arvioimaan (jakeluelvoitteet, pitkäaikaissäilytyksen kustannukset).

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

-

Yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Eklund Mikko

Kahra Antti
Geologian tutkimuskeskus